

Προϋπολογισμός 2020 - Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2020-22

I. Εισαγωγή

1. Ο Προϋπολογισμός του 2020, προσαρμοσμένος στις τρέχουσες εξελίξεις, αντικατοπτρίζει τους στρατηγικούς στόχους της Κυβέρνησης και βασίζεται στις κατευθυντήριες γραμμές του Στρατηγικού Πλαισίου Δημοσιονομικής Πολιτικής (ΣΠΔΠ) 2020 - 2022 που ενέκρινε το Υπουργικό Συμβούλιο στη συνεδρία του στις 15 Μαΐου 2019.

2. Οι βασικοί στόχοι της οικονομικής πολιτικής παραμένουν αμετάβλητοι και περιλαμβάνουν τη διατήρηση της μακροοικονομικής σταθερότητας, τη βιώσιμη διαχείριση των δημοσίων οικονομικών, την εύρυθμη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος, τη διατήρηση ευνοϊκού περιβάλλοντος για την επιχειρηματικότητα και τις επενδύσεις και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας μέσα από τη συνέχιση της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας. Με αυτό τον τρόπο διασφαλίζεται η ενίσχυση των παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας, η βιώσιμη ανάπτυξη και η δημιουργία θέσεων εργασίας.

3. Η κυπριακή οικονομία καταγράφει από το 2015 θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης, που κατά μέσο όρο ανέρχονται στο 3,8%. Για το 2019, ο ρυθμός ανάπτυξης αναμένεται να συνεχίσει τη θετική του πορεία και να κυμανθεί γύρω στο 3,2%, παραμένοντας σημαντικά πιο πάνω από το μέσο όρο της Ε.Ε. Ως εκ τούτου, η βελτίωση στην αγορά εργασίας είναι εμφανής, με την ανεργία να παρουσιάζει πτωτική πορεία και να βρίσκεται σε επίπεδα κάτω από τον μέσο όρο της ευρωζώνης, ενώ σημαντική βελτίωση καταγράφουν οι κοινωνικοί δείκτες και η κατανομή εισοδήματος. Οι ικανοποιητικοί ρυθμοί της οικονομίας προβλέπεται ότι θα συνεχιστούν και τα επόμενα χρόνια του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Πλαισίου, με τον ρυθμό ανάπτυξης για το 2020 να προβλέπεται στο 2,9%, οδηγώντας έτσι στην επίτευξη συνθηκών πλήρους απασχόλησης.

4. Η σχετική επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης οφείλεται στη σημαντική μεγέθυνση του ΑΕΠ των προηγούμενων ετών αλλά και στην αβεβαιότητα που επικρατεί στο εξωτερικό περιβάλλον, με την ένταση του προστατευτισμού στο διεθνές εμπόριο και με ορατό το ενδεχόμενο άτακτης εξόδου του Η.Β. από την Ε.Ε. Η επιδείνωση του εξωτερικού περιβάλλοντος και η επιβράδυνση που καταγράφεται στις μεγάλες ευρωπαϊκές οικονομίες επιβάλλει εγρήγορση και προσήλωση στους βασικούς άξονες της οικονομικής πολιτικής, προκειμένου να διαφυλαχθεί η αναπτυξιακή πορεία της κυπριακής οικονομίας.

5. Η ακολουθούμενη δημοσιονομική πολιτική και η ισχυρή ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας επέφερε σημαντική βελτίωση στο δημοσιονομικό ισοζύγιο το οποίο παραμένει πλεονασματικό. Το δημόσιο χρέος κρίνεται ως βιώσιμο κάτω από όλα τα σενάρια της άσκησης ευαισθησίας του χρέους. Η Κύπρος είναι πλέον τοποθετημένη στην επενδυτική βαθμίδα, υπάρχει άνετη πρόσβαση στις διεθνείς αγορές ενώ οι αποδόσεις των κυπριακών ομολόγων παραμένουν σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα. Συγκεκριμένα, μετά την πλήρη εξόφληση του δανείου που είχε αναληφθεί από την Ρωσική κυβέρνηση, το δημόσιο χρέος για το 2019 εκτιμάται ότι θα περιοριστεί στο 97,4% του ΑΕΠ. Για το 2020 προγραμματίζεται, μεταξύ άλλων, η πρόωρη αποπληρωμή του χρέους προς το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο με αποτέλεσμα το

ύψος του δημοσίου χρέους να περιοριστεί περαιτέρω, στο 91,1% του ΑΕΠ. Επίσης, τα καθαρά ταμειακά πλεονάσματα από τη διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων της Κυπριακής Εταιρείας Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων (ΚΕΔΙΠΕΣ) θα συνεισφέρουν στην ανάκτηση της κρατικής ενίσχυσης από το τέλος του 2019, ενισχύοντας περαιτέρω τα ρευστά διαθέσιμα και τη βιωσιμότητα του δημοσίου χρέους.

6. Κατά το 2020 αναμένεται περαιτέρω πρόοδος σε σχέση με την αντιμετώπιση των εναπομείναντων προκλήσεων που σχετίζονται με το τραπεζικό σύστημα της Κύπρου. Συγκεκριμένα, προγραμματίζονται σημαντικές πωλήσεις χαρτοφυλακίων μη-εξυπηρετούμενων δανείων που θα βελτιώσουν την ποιότητα του ισολογισμού των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, ενώ παράλληλα έχει τεθεί σε εφαρμογή το Σχέδιο Εστία το οποίο θα βοηθήσει στη ρύθμιση μη-εξυπηρετούμενων δανείων με υποθήκη την πρώτη κατοικία του δανειολήπτη, στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων. Η θέση ρευστότητας των τραπεζών παραμένει ισχυρή και η κεφαλαιακή τους επάρκεια σε ικανοποιητικά επίπεδα. Ως βασική προϋπόθεση, για την περαιτέρω εξυγίανση του τραπεζικού συστήματος, θεωρείται η σταθερότητα σε σχέση με το νομοθετικό πλαίσιο.

7. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια και με βάση τον προτεινόμενο προϋπολογισμό για το 2020, το δημοσιονομικό ισοζύγιο προβλέπεται για άλλη μια χρονιά να είναι πλεονασματικό και να ανέλθει στο 2,7% του ΑΕΠ, ενώ το πρωτογενές πλεόνασμα αναμένεται να ανέλθει στο 5,1% του ΑΕΠ. Προβλέπονται έσοδα γενικής κυβέρνησης ύψους €10 δις και δαπάνες γενικής κυβέρνησης ύψους €9,4 δις. Οι πρωτογενείς δαπάνες της Κεντρικής Κυβέρνησης (δαπάνες κρατικού προϋπολογισμού) θα ανέλθουν στα €6,94 δις, θα είναι δηλαδή αυξημένες σε σχέση με τον προϋπολογισμό του 2019 κατά €633 εκ..

8. Σημειώνεται ότι, με βάση το ΣΠΔΠ 2020-2022, οι δαπάνες προϋπολογισμού για το 2020 είχαν καθοριστεί στα €6,55 δις. Η μεγαλύτερη, από την αναμενόμενη, αύξηση των δαπανών οφείλεται κυρίως στην αύξηση των δημοσίων δαπανών για την υγεία. Συγκεκριμένα, ο προϋπολογισμός του Υπουργείου Υγείας για το 2020 θα ανέλθει στα €926,8 εκ, σε σχέση με €620 εκ το 2019, λόγω της σημαντικής ενίσχυσης της λειτουργίας του ΟΚΥΠΥ, ενώ παράλληλα η συνεισφορά του κράτους στο ΓΕΣΥ ανέρχεται στα €470 εκ. για το 2020. Κρίνεται, συνεπώς, ως εξαιρετικά σημαντική η ορθολογική λειτουργία και οικονομική διαχείριση του ΟΚΥΠΥ και η ανάκτηση του κόστους των παρεχόμενων ιατρικών υπηρεσιών του μέσω του συστήματος του ΓΕΣΥ, σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από ότι σήμερα συμβαίνει, προκειμένου να περιοριστεί η κρατική ενίσχυση του ΟΚΥΠΥ στα επίπεδα που είχε αρχικά εκτιμηθεί.

9. Αύξηση των δαπανών για το 2020 προκύπτει επίσης λόγω συμπερίληψης ποσού €40 εκ στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας για την προώθηση των εργασιών κατασκευής των υποδομών για την έλευση φυσικού αερίου. Το σύνολο όμως αυτής της δαπάνης θα ανακτηθεί από το χρηματοδοτικό πρόγραμμα «Συνδέοντας την Ευρώπη» της Ε.Ε. διασφαλίζοντας με αυτό τον τρόπο την ισόποση αύξηση των δημοσίων εσόδων και συνεπώς την δημοσιονομική ουδετερότητα αυτής της επιπρόσθετης δαπάνης.

10. Μέσω του προτεινόμενου κρατικού προϋπολογισμού καθίσταται εφικτή η υλοποίηση σημαντικών έργων και προγραμμάτων, όπως είναι τα έργα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης που έχουν προγραμματιστεί, η περαιτέρω ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας, η ίδρυση Υφυπουργείου Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής, η σύσταση και λειτουργία επενδυτικού ταμείου για παροχή χρηματοδότησης κεφαλαίου

κυρίως σε καινοτόμες επιχειρήσεις (Equity Fund), η ανάπτυξη εφαρμογών της τεχνολογίας Blockchain στο δημόσιο τομέα, η υλοποίηση της Στρατηγικής Ανάπτυξης του Τροόδου, η νέα στεγαστική πολιτική και η προώθηση σημαντικών έργων υποδομής (αστικής ανάπτυξης, ενεργειακής υποδομής, οδικά, κτιριολογικά).

11. Στο πλαίσιο της φορολογικής πολιτικής και στη βάση των δημοσιονομικών περιθωρίων, προωθείται ένα νέο φορολογικό κίνητρο, αυτό της αύξησης της έκπτωσης για συνεισφορές προσώπων σε συνταξιοδοτικά και ασφαλιστικά ταμεία στο 20% (δηλαδή από 1/6 σε 1/5 του ετήσιου μισθού) με την υποβολή των φορολογικών δηλώσεων του 2019. Προωθείται επίσης η απλοποίηση και ελάφρυνση του Τέλους Χαρτοσήμου. Σε σχέση με την ενίσχυση της φοροεπισπρακτικής ικανότητας του κράτους και την πάταξη της φοροδιαφυγής, θα προωθηθεί το μέτρο της υποχρεωτικής υποβολής φορολογικής δήλωσης αλλά και το μέτρο της υποχρεωτικής αποδοχής ηλεκτρονικών πληρωμών. Όλα τα πιο πάνω μέτρα βρίσκονται ενώπιον της Νομικής Υπηρεσίας και αναμένεται η ολοκλήρωση του νομοτεχνικού ελέγχου. Εντός του 2020 αναμένεται επίσης, η έναρξη υλοποίησης της σημαντικής επένδυσης που αφορά στο νέο μηχανογραφικό σύστημα του Τμήματος Φορολογίας, ενώ θα τεθεί σε δημόσιο διάλογο το πλαίσιο για μια «Πράσινη» φορολογική μεταρρύθμιση.

12. Σε σχέση με τα θέματα προσωπικού προωθείται η σύσταση Ταμείου Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών (Ταμείο Προνοίας), από το 2020, για το δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα για όσους εργαζόμενους δεν καλύπτονται από το υφιστάμενο σχέδιο συντάξεων ή τα υφιστάμενα σχέδια του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Δεν προβλέπεται η παραχώρηση γενικών αυξήσεων στο δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα, αλλά προβλέπεται η συνέχιση της σταδιακής άρσης των αποκοπών, σύμφωνα με τις πρόνοιες της νομοθεσίας. Εξαιρετικά σημαντική για τη δημοσιονομική σταθερότητα κρίνεται η έκβαση των δικαστικών υποθέσεων σε σχέση με τις αποκοπές στον δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα.

II. Μακροοικονομικές Εξελίξεις 2019

13. Ο **ρυθμός ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας** το 2019 αναμένεται να κυμανθεί γύρω στο 3,2%. Ο ρυθμός αυτός είναι σημαντικά ψηλότερος από το μέσο όρο της Ε.Ε. και καταδεικνύει την εδραίωση της οικονομικής ανάπτυξης ιδιαίτερα εάν ληφθούν υπόψη οι πολύ ψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης που καταγράφηκαν τα προηγούμενα χρόνια.

14. Για το 2019, ο **πληθωρισμός** αναμένεται να κυμανθεί σε σχετικά χαμηλά επίπεδα, της τάξης του 0,5%, λόγω κυρίως της μείωσης των διεθνών τιμών του πετρελαίου σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο με συνακόλουθη μείωση των τιμών των ενεργειακών προϊόντων στην εγχώρια αγορά.

15. Η **αγορά εργασίας στην Κύπρο** συνεχίζει να βελτιώνεται, κυρίως ως αποτέλεσμα της συνεχιζόμενης βελτίωσης της οικονομίας και των κυβερνητικών μέτρων ενεργοποίησης της αγοράς εργασίας, με κάποια χρονική υστέρηση όπως αναμενόταν. Το ποσοστό ανεργίας που βρίσκεται πλέον κάτω από το μέσο όρο της Ευρωζώνης, αναμένεται να σημειώσει περαιτέρω πτώση, ενώ σε ετήσια βάση για το 2019 αναμένεται να κυμανθεί γύρω στο 7% του εργατικού δυναμικού. Τα ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας και ανεργίας μεταξύ των νέων, αν και παραμένουν σχετικά υψηλά, παρουσιάζουν ταυτόχρονα σημαντική πτωτική τάση από 7,8% το 2ο τρίμηνο

του 2015 σε 2,1% το 2ο τρίμηνο του 2019 και από 40,5% το τέλος του 2013 σε 14,9% το 2ο τρίμηνο του 2019, αντίστοιχα.

III. Δημοσιονομικές Εξελίξεις Ιανουαρίου-Ιουνίου 2019

16. Το δημοσιονομικό ισοζύγιο κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουνίου του 2019 συνέχισε να είναι πλεονασματικό φθάνοντας τα €572,3 εκ., δηλαδή 2,6% ως ποσοστό του ΑΕΠ, σε σύγκριση με πλεόνασμα ύψους €326,9 εκ. κατά το αντίστοιχο εξάμηνο του προηγούμενου έτους, δηλαδή 1,6% ως ποσοστό του ΑΕΠ.

17. Κατά την υπό αναφορά περίοδο, τα δημόσια έσοδα ανήλθαν στα €4.105,1 εκ. σε σύγκριση με €3.662,7 εκ. την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους σημειώνοντας αύξηση της τάξης του 12,1%, εξέλιξη η οποία οφείλεται τόσο στην αύξηση των εισπράξεων από φόρους στο εισόδημα και τον πλούτο της τάξης του 10,9%, αντικατοπτρίζοντας τη δραστηριοποίηση νέων επιχειρήσεων καθώς και τη βελτίωση της κερδοφορίας των επιχειρήσεων, όσο και στο θετικό ρυθμό ανάπτυξης της τάξης του 27,8% που παρουσίασαν οι συνεισφορές στα ταμεία κοινωνικών ασφαλίσεων, απόρροια (i) της έναρξης λειτουργίας του ΓΕΣΥ και (ii) της αύξησης των συντελεστών των συνεισφορών στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων από 1η Ιανουαρίου 2019. Σημειώνεται η μη-επαναλαμβανόμενη θετική επίπτωση στο δημοσιονομικό ισοζύγιο από την έναρξη της καταβολής συνεισφορών στο ΓΕΣΥ από της 1η Μαρτίου 2019, έναντι της έναρξης της πραγματοποίησης δαπανών στο πλαίσιο του ΓΕΣΥ από την 1η Ιουνίου 2019.

18. Οι δημόσιες δαπάνες κατά το πρώτο εξάμηνο του 2019 ανήλθαν στα €3.532,8 εκ σε σύγκριση με €3.335,8 εκ κατά το αντίστοιχο εξάμηνο του προηγούμενου χρόνου, παρουσιάζοντας δηλαδή αύξηση της τάξης 5,9%. Τη μεγαλύτερη συνεισφορά στην αύξηση αυτή είχαν οι δαπάνες για απολαβές προσωπικού οι οποίες παρουσίασαν αύξηση 9,5%, κυρίως λόγω της συνέχισης της σταδιακής άρσης των αποκοπών στις απολαβές και στις συντάξεις που ξεκίνησε από την 1η Ιουλίου 2018, όσο και λόγω της έναρξης καταβολής συνεισφορών από το κράτος ως εργοδότης στα πλαίσια του ΓΕΣΥ, από 1η Μαρτίου 2019.

19. Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω, το πλεόνασμα του πρωτογενούς ισοζυγίου ανήλθε στα €761,8 εκ. κατά την υπό αναφορά περίοδο, σε σύγκριση με πλεόνασμα ύψους €528,5 εκ. την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου χρόνου. Ως ποσοστό του ΑΕΠ, το πλεόνασμα στο πρωτογενές ισοζύγιο ανήλθε στο 3,5% κατά την υπό αναφορά περίοδο του 2019, σε σύγκριση με 2,5% την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου χρόνου.

20. Με βάση τις αναθεωρημένες προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών, εκτιμάται ότι, το δημοσιονομικό ισοζύγιο για το 2019 θα είναι πλεονασματικό μέχρι 3,8% του ΑΕΠ. Αντίστοιχα, το πλεόνασμα του πρωτογενούς ισοζυγίου υπολογίζεται στο 6,2% του ΑΕΠ.

21. Το δημόσιο χρέος για το 2019 εκτιμάται να μειωθεί στο 97,4% του ΑΕΠ σε σύγκριση με ποσοστό ύψους 102,5% το τέλος του προηγούμενου χρόνου.

IV. Μεσοπρόθεσμες Προοπτικές της Κυπριακής Οικονομίας 2020 – 2022

22. Σύμφωνα με το βασικό μακροοικονομικό σενάριο, οι προοπτικές της κυπριακής οικονομίας μεσοπρόθεσμα αναμένεται να συνεχίσουν να παραμένουν θετικές. Το βελτιωμένο μακροοικονομικό περιβάλλον, η δημοσιονομική σταθερότητα, η προώθηση περαιτέρω μεταρρυθμίσεων και η οριστική εξυγίανση του τραπεζικού συστήματος αναμένεται να έχει ως αποτέλεσμα την ουσιαστική βελτίωση του κλίματος εμπιστοσύνης στην κυπριακή οικονομία και την ενθάρρυνση των επενδύσεων, οι οποίες θεωρούνται κλειδί για την κυπριακή οικονομία.

23. Σύμφωνα με το βασικό μακροοικονομικό σενάριο, ο ρυθμός ανάπτυξης προβλέπεται να κυμανθεί γύρω στο 2,9% το 2020, ενώ για τα έτη 2021 και 2022 αναμένεται να κυμανθεί στο 2,7%. αντίστοιχα.

24. Ο ρυθμός πληθωρισμού (ΔΤΚ) για το 2020 προβλέπεται να κυμανθεί στο 1,2%, ενώ για τα έτη 2021 και 2022 προβλέπεται να ανέλθει στο 1,5% αντίστοιχα.

25. Το ποσοστό ανεργίας αναμένεται να μειωθεί γύρω στο 6% του εργατικού δυναμικού το 2020, και ακολούθως το 2021 να περιορισθεί στο 5,5% και το 2022 να μειωθεί περαιτέρω στο 5%.

V. Ανάλυση κινδύνων

26. Παρά την πιο πάνω θετική εικόνα, ελλοχεύουν κίνδυνοι τόσο από το εσωτερικό περιβάλλον όσο και από το εξωτερικό που δύναται να αποσταθεροποιήσουν την κυπριακή οικονομία και ως εκ τούτου επιβάλλεται εγρήγορση και προσήλωση στη συνετή δημοσιονομική πολιτική και τη μεταρρυθμιστική προσπάθεια.

27. Από πλευράς του εσωτερικού περιβάλλοντος, αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία δύναται να προέλθουν από τις ακόλουθες πηγές:

- Από τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις σε βάρος της Δημοκρατίας που δύναται να προκύψουν από δικαστικές υποθέσεις που εκκρεμούν ενώπιον της Δικαιοσύνης και αφορούν υποθέσεις σε σχέση με αποφάσεις της Αρχής Εξυγίανσης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων καθώς και σε σχέση με αποφάσεις της πολιτείας για αποκοπές στις απολαβές των εργαζομένων και συνταξιούχων του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα. Σημειώνονται ιδιαίτερα οι επικείμενες αποφάσεις του Ανώτατου Δικαστηρίου σε σχέση με τις προσφυγές εργαζομένων και συνταξιούχων του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα έναντι της ψήφησης του περί της Μείωσης των Απολαβών και των Συντάξεων των Αξιωματούχων, Εργοδοτούμενων και Συνταξιούχων της Κρατικής Υπηρεσίας και του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα Νόμου (Ν.168/2012).
- Από τις συνεχιζόμενες προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο τραπεζικός τομέας λόγω του ψηλού ακόμα ποσοστού μη εξυπηρετούμενων δανείων.
- Από ενδεχόμενη επιβράδυνση της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας ή χαλάρωση της δημοσιονομικής πολιτικής.
- Από ενδεχόμενες υποχρεώσεις που πηγάζουν από κρατικές εγγυήσεις που παραχωρήθηκαν τα προηγούμενα χρόνια προς εταιρείες, κρατικούς οργανισμούς και επιχειρήσεις και την τοπική αυτοδιοίκηση.

28. Καταγράφονται, επίσης, δυνητικοί εξωτερικοί κίνδυνοι. Το οικονομικό περιβάλλον στις Η.Π.Α., Ε.Ε. και ευρωζώνη εξακολουθεί να είναι σχετικά ασταθές και σε ορισμένες περιπτώσεις οι τάσεις επιβράδυνσης ή/και ύφεσης είναι προφανείς, με συνακόλουθες επιπτώσεις στην κυπριακή οικονομία.

29. Επιπρόσθετα των πιο πάνω, τυχόν άτακτη έξοδος του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ε.Ε. αναμένεται να έχει αρνητικό αντίκτυπο, κυρίως στην οικονομία του Ηνωμένου Βασιλείου, που αποτελεί σημαντική αγορά για την κυπριακή οικονομία.

VI. Δημοσιονομικοί Στόχοι Στρατηγικού Πλαισίου Δημοσιονομικής Πολιτικής 2020-2022

30. Ο μεσοπρόθεσμος δημοσιονομικός στόχος που έχει καθορισθεί στα πλαίσια του Προγράμματος Σταθερότητας είναι ισοσκελισμένο δημοσιονομικό ισοζύγιο σε διαρθρωτικούς όρους (κυκλικά προσαρμοσμένο ισοζύγιο εξαιρουμένων προσωρινών παραγόντων στο σκέλος των εσόδων και δαπανών). Ως εκ τούτου, λαμβανομένων υπόψη των μακροοικονομικών προβλέψεων και τις δεσμεύσεις που προκύπτουν από το προληπτικό σκέλος του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, οι δημοσιονομικοί στόχοι που έχουν διαμορφωθεί για το δημοσιονομικό ισοζύγιο είναι η επίτευξη πλεονασματικού ισοζυγίου για τα έτη 2021 και 2022 της τάξης του 2,5% και 2,3% του ΑΕΠ, αντίστοιχα. Οι πιο πάνω δημοσιονομικοί στόχοι συνάδουν με τη διάταξη του άρθρου 41 του περί Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου του 2014 και δεν παραβιάζουν τον Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Στόχο, μέχρι το τέλος της προγραμματικής περιόδου.

31. Το δημοσιονομικό ισοζύγιο το 2020, σύμφωνα με το μακροοικονομικό πλαίσιο, προβλέπεται να είναι πλεονασματικό της τάξης του 2,7 % ως ποσοστό του ΑΕΠ.

32. Συγκεκριμένα προβλέπεται ότι, τα δημόσια έσοδα για το 2020 θα ανέλθουν στα €9.999,7 εκ. σε σύγκριση με €9.090,2 εκ. το 2019, παρουσιάζοντας αύξηση της τάξης του 10%, λόγω της περαιτέρω ενίσχυσης της οικονομικής δραστηριότητας και της αύξησης των συνεισφορών στα πλαίσια του ΓΕΣΥ από την 1η Μαρτίου, 2020.

33. Όσον αφορά τις συνολικές δαπάνες της γενικής κυβέρνησης προβλέπεται ότι, το 2020 θα ανέλθουν στα €9.404 εκ. σε σύγκριση με €8.262 εκ. κατά το 2019, σημειώνοντας θετική μεταβολή ύψους 13,8%, λόγω της αναμενόμενης αύξησης των δαπανών στα πλαίσια έναρξης της υλοποίησης της 2ης φάσης του ΓΕΣΥ, από την 1η Ιουνίου 2020.

VII. Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΜΔΠ) 2020-2022

34. Σύμφωνα με το Μέρος V του περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου του 2014 (Ν 20(Ι)/2014) πέραν του ετησίου κρατικού προϋπολογισμού, θα πρέπει να ετοιμάζεται και ΜΔΠ, που καλύπτει τους δημοσιονομικούς του σχεδιασμούς για την επόμενη τριετία.

35. Ως εκ τούτου, με βάση το ΜΔΠ του 2020-2022, τα προβλεπόμενα έσοδα για το 2021 υπολογίζονται να ανέλθουν στα €10.449 εκ και το 2022 στα €10.823 εκ, παρουσιάζοντας αύξηση ύψους 4,5% και 3,6% αντίστοιχα.

36. Οι προβλεπόμενες δαπάνες, για τα έτη 2021 και 2022, υπολογίζονται να ανέλθουν στα €9.854 εκ. και €10.262 εκ. παρουσιάζοντας ετήσια αύξηση ύψους 4,8% και 4,1%, αντίστοιχα.

37. Με βάση τα πιο πάνω, και χωρίς διαφοροποίηση της υφιστάμενης δημοσιονομικής πολιτικής, προβλέπεται ότι, το δημοσιονομικό ισοζύγιο το 2021 και το 2022, θα είναι πλεονασματικό της τάξης του 2,5% και 2,3% του ΑΕΠ αντίστοιχα. Το πρωτογενές ισοζύγιο προβλέπεται επίσης να είναι πλεονασματικό της τάξης του 4,8% του ΑΕΠ και 4,5% του ΑΕΠ για τα έτη 2021 και 2022, αντίστοιχα.

VIII. Κρατικός Προϋπολογισμός Δαπανών 2020

38. **Οι πρωτογενείς δαπάνες** του Προϋπολογισμού του 2020 της Κεντρικής Κυβέρνησης ανέρχονται στα €6.938 εκ. σε σύγκριση με €6.306 εκ. τον προηγούμενο χρόνο, παρουσιάζοντας αύξηση της τάξης του 10%.

39. **Οι δαπάνες προσωπικού** υπολογίζονται να αυξηθούν κατά 4,1% το 2020 σε σχέση με το 2019 και να ανέλθουν στα €2.878 εκ. σε σύγκριση με €2.765 εκ. περιλαμβανομένων των συντάξεων και των φιλοδωρημάτων, λόγω καταβολής της ΑΤΑ και προσαυξήσεων, της αύξησης της απασχόλησης και της αύξησης των εργοδοτικών εισφορών για το ΓΕΣΥ.

40. **Οι λειτουργικές δαπάνες** προβλέπονται να αυξηθούν κατά 0,9% το 2020 και να φτάσουν στα €849 εκ. σε σύγκριση με €841 εκ. το 2019.

41. **Οι μεταβιβαστικές πληρωμές** αποτελούνται κυρίως από τις κοινωνικές παροχές, τις χορηγίες προς οργανισμούς δημόσιου και ιδιωτικού δικαίου και τις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης καθώς και τη συνεισφορά προς τα Ταμεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων και τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Το 2020 η πιο πάνω κατηγορία προβλέπεται να αυξηθεί κατά 22,8% και να φθάσει τα €2.554 εκ. σε σύγκριση με €2.081 εκ. το 2019. Αύξηση παρουσιάζει κυρίως η κατηγορία των κοινωνικών παροχών, με το Υπουργείο Υγείας να παρουσιάζει τη μεγαλύτερη αύξηση, με το ποσοστό της αύξησης να ανέρχεται στο 779% ή σε απόλυτους αριθμούς κατά €412 εκ λόγω της εφαρμογής του Γενικού Σχεδίου Υγείας. Σημειώνεται ότι, η πρόσθετη δαπάνη θα πρέπει να ανακτάται από τον ΟΚΥΠΥ.

42. **Οι κεφαλαιουχικές δαπάνες** αναμένεται να αυξηθούν κατά 6% το 2020 και να φθάσουν στα €658 εκ. σε σύγκριση με €619 εκ. το 2019, λόγω έναρξης της υλοποίησης μεγάλων αναπτυξιακών συμπεριλαμβανομένων οδικών, κτιριολογικών και άλλων έργων. Σημειώνεται ότι, η πρόνοια για τα συγχρηματοδοτούμενα έργα των οποίων διαχειριστική αρχή είναι η ΓΔ ΕΠΣΑ, συνεχίζει να περιλαμβάνεται στο συγκεντρωτικό κονδύλι της ΓΔ ΕΠΣΑ για μεγαλύτερη ευελιξία και για επίτευξη όσο το δυνατό μεγαλύτερης απορρόφησης ευρωπαϊκών κονδυλίων. Για τα υπόλοιπα συγχρηματοδοτούμενα έργα που αφορούν το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης, τα Ταμεία Εσωτερικής Ασφάλειας, καθώς και διάφορα Ανταγωνιστικά Προγράμματα, η σχετική πρόνοια περιλήφθηκε στα αρμόδια Υπουργεία.

43. Πρόσθετα, και πέρα των πιο πάνω πρωτογενών δαπανών, οι δαπάνες για την **εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους (τόκοι)** προϋπολογίζονται να μειωθούν κατά 11,3% για το 2020 και να φτάσουν στα €520 εκ. σε σύγκριση με €585 εκ. το 2019.

Κατανομή Δαπανών κατά Υπουργείο/Υφυπουργείο/Ανεξάρτητες Υπηρεσίες

44. Η κατανομή των δαπανών έγινε αφού λήφθηκαν υπόψη οι προτεραιότητες πολιτικής όπως αντικατοπτρίζονται στο κυβερνητικό πρόγραμμα και στο ΣΠΔΠ 2020-22, καθώς και οι δεσμεύσεις/υποχρεώσεις του κάθε Υπουργείου/Υφυπουργείου/Υπηρεσίας χωριστά.

45. Αναλυτικά οι πρωτογενείς δαπάνες του νομοσχεδίου του προϋπολογισμού κατά Υπουργείο/Υφυπουργείο/Ανεξάρτητη Υπηρεσία για το 2020 έχουν ως ακολούθως:

Πρωτογενείς Δαπάνες κατά Υπουργείο 2018 – 2020

Υπουργεία / Υφυπουργεία / Ανεξάρτητες Υπηρεσίες		Πραγματικές Δαπάνες 2018 ΕΚ.	Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός 2019 ΕΚ.	Προϋπολογισμός 2020 ΕΚ.
01	Συνταγματικές Εξουσίες	69.378	90.580	103.813
02	Συνταγματικές Υπηρεσίες	26.553	27.021	26.568
03	Ανεξάρτητες Υπηρεσίες	18.105	17.188	19.675
0322	Υφυπουργείο Τουρισμού	0	47.802	50.585
0323	Υφυπουργείο Ναυτιλίας	5.427	9.792	11.080
11	Υπουργείο Άμυνας	381.561	358.787	367.000
12	Υπ. Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης	264.527	238.136	268.475
13	Υπ. Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως	273.381	297.904	332.370
14	Υπ. Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας	51.992	49.103	102.667
15	Υπ. Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών	1.018.219	963.676	971.762
16	Υπουργείο Εσωτερικών	444.210	518.036	523.128
17	Υπουργείο Εξωτερικών	69.452	86.748	91.375
18	Υπουργείο Οικονομικών	1.148.372	1.369.321	1.428.735
19	Ανεξάρτητα Γραφεία	66.052	248.468	255.549
20	Υπ. Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού	1.031.460	1.078.674	1.154.681
21	Υπ. Μεταφορών Επικοινωνιών και Έργων	261.760	283.486	304.064
22	Υπουργείο Υγείας	599.705	620.910	926.835
ΣΥΝΟΛΟ		5.730.152	6.305.633	6.938.361

ΧΙ. Πολιτική Απασχόλησης και Επιδομάτων στο Δημόσιο και Ευρύτερο Δημόσιο Τομέα

46. Ο Προϋπολογισμός για το 2020 συνεχίζει να περιλαμβάνει μέτρα συγκράτησης της απασχόλησης και του ύψους των επιδομάτων / αποζημιώσεων / οικονομικών ωφελημάτων. Η συνολική απασχόληση στο δημόσιο τομέα παρουσιάζει μείωση από 52.267 την 1.12.2012 σε 47.352 στις 30.6.2019, εξαιρουμένων 3.000 περίπου Συμβασιούχων Οπλιτών (ΣΥΟΠ) που έχουν αντικαταστήσει 3.400 περίπου κληρωτούς οπλίτες. Ειδικότερα, τα κύρια χαρακτηριστικά του Προϋπολογισμού 2020, σε σχέση με τα θέματα προσωπικού, αφορούν στα ακόλουθα:

- (i) Μη παραχώρηση γενικών αυξήσεων και προσπάθεια συγκράτησης άλλων άμεσων ή έμμεσων μισθολογικών αυξήσεων για το 2020.
- (ii) Συνέχιση της απαγόρευσης πλήρωσης κενών μόνιμων θέσεων Πρώτου Διορισμού, Πρώτου Διορισμού και Προαγωγής και Προαγωγής στο δημόσιο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Οι περιπτώσεις που δικαιολογούν εξαίρεση από την απαγόρευση, θα συνεχίσουν να εξετάζονται σύμφωνα με τις πρόνοιες

των περί της Απαγόρευσης Πλήρωσης Κενών Θέσεων στο Δημόσιο και Ευρύτερο Δημόσιο Τομέα (Ειδικές Διατάξεις) Νόμων του 2013 έως 2017.

- (iii) Συνέχιση της απαγόρευσης πρόσληψης εργοδοτούμενων ορισμένου χρόνου στη δημόσια υπηρεσία για το 2020, με εξαίρεση αυτούς που περιλαμβάνονται στο άρθρο 16 του περί Προϋπολογισμού Νόμου, με ιδιαίτερη έμφαση στον τομέα της Δικαιοσύνης, στην ενδυνάμωση του ελέγχου των δημοσίων δαπανών και στην Παιδεία.
- (iv) Συνέχιση της απαγόρευσης πρόσληψης ωρομίσθιου κυβερνητικού προσωπικού και ωρομίσθιου κυβερνητικού προσωπικού για εποχιακές ή έκτακτες ανάγκες, με εξαίρεση τις περιπτώσεις που περιλαμβάνονται στο Άρθρο 16 του περί Προϋπολογισμού Νόμου.
- (v) Συνέχιση της προώθησης της κινητικότητας του προσωπικού, τόσο εντός και μεταξύ των Υπουργείων / Υπηρεσιών, όσο και στον ευρύτερο Δημόσιο Τομέα, για κάλυψη αναγκών στελέχωσης.
- (vi) Διατήρηση των ρυθμίσεων που αφορούν στην καταβολή επιδομάτων, αποζημιώσεων και άλλων οικονομικών ωφελημάτων, σύμφωνα με τις Σημειώσεις 17 και 29 του Πρώτου Πίνακα Δελτίων Δαπανών του περί Προϋπολογισμού του 2019 Νόμου του 2018.
- (vii) Πρόταση για δημιουργία 207 θέσεων και κατάργηση 107 θέσεων, (35 θέσεις καταργούνται πλήρως με τον κρατικό Προϋπολογισμό του 2020 και 70 σημειώνονται με διπλό σταυρό και θα καταργηθούν με την αφυπηρέτηση των κατόχων τους).

47. Πρόσθετα με τις πιο πάνω ρυθμίσεις προωθείται η σύσταση Ταμείου Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών (Ταμείο Προνοίας), από το 2020, για το δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα για όσους εργαζόμενους δεν καλύπτονται από το υφιστάμενο σχέδιο συντάξεων ή τα υφιστάμενα σχέδια του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

XII. Νομοθετικές Ρυθμίσεις

48. Στο προσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 περιλήφθηκαν οι ακόλουθες νέες νομοθετικές ρυθμίσεις:

- (α) Το Κεφάλαιο 01.04 "Βουλή των Αντιπροσώπων" έχει διαμορφωθεί ανάλογα έτσι ώστε να συνάδει με τις πρόνοιες του Νόμου (Ν.100(Ι)/2019) ο οποίος αφορά την τροποποίηση του Συντάγματος για παραχώρηση οικονομικής αυτονομίας στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Συγκεκριμένα, τροποποιήθηκε το άρθρο 167 του Συντάγματος και καθορίζεται ότι ο προϋπολογισμός της Βουλής των Αντιπροσώπων συντάσσεται από τον Πρόεδρο της Βουλής, εγκρίνεται με απόφαση του σώματος και ακολούθως, χωρίς καμία μεταβολή, καταχωρίζεται στον κρατικό προϋπολογισμό και αφού δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, καθίσταται κατά πάντα εκτελεστός, με ασφαλιστική δικλείδα την τήρηση των οροφών, όπως αυτά εγκρίνονται από το Υπουργικό Συμβούλιο, στα πλαίσια του ΣΠΔΠ.

- (β) Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού μετονομάζεται σε Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Νεολαίας και Αθλητισμού και το Κεφάλαιο 20.02 "Ανώτερη και Ανώτατη Εκπαίδευση" μετονομάζεται σε "Ανώτερη Εκπαίδευση".
- (γ) Δημιουργούνται/ Μεταφέρονται τα ακόλουθα νέα Κεφάλαια/Υποδιαίρεσεις και περιλήφθηκαν σε αυτά οι αναγκαίες πιστώσεις με εξαίρεση το Υφυπουργείο Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής:
- Νέο Κεφάλαιο 03.21 "Υφυπουργείο Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής" σε αντικατάσταση του Κεφαλαίου Υφυπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας.
 - Νέο Κεφάλαιο 14.05 "Τμήμα Αφερεγγυότητας".
 - Νέο Κεφάλαιο 20.09 "Ανώτερο Ξενοδοχειακό Ινστιτούτο" (μεταφορά από το Υπουργείο Εργασίας στο Υπουργείο Παιδείας).
 - Νέο Κεφάλαιο 20.10 "Φορέας Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας της Ανώτερης Εκπαίδευσης".
 - Νέα Υποδιαίρεση 15.01.14 "Γραφείο Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού στο "Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων".
 - Νέα Υποδιαίρεση 17.02.72 "Εξωτερικές Υπηρεσίες–Πρεσβεία Τόκιο".
- (δ) Στα πλαίσια εξορθολογισμού του κρατικού Προϋπολογισμού, εν όψει της σύνδεσης του με τα Στρατηγικά Σχέδια, αλλά και για καλύτερη εφαρμογή της εγκύκλιου/ επιστολής της Γενικής Λογίστριας με αρ 1777 και ημερ 18.1.19 η οποία εκδόθηκε μετά από σχετική Απόφαση του Υπ. Συμβουλίου με αρ 86.013 και ημερ 24.10.18, οι χορηγίες προς τον ΚΟΑΠ ύψους €11,4 εκ, Ίδρυμα Χρίστου και Στέλιου Ιωάννου ύψους €2,4 εκ, και Εταιρεία Υδρογονανθράκων Κύπρου ύψους €3,2 εκ, που μέχρι το 2019 βάρυναν τον Π/Υ του Υπουργείου Οικονομικών μεταφερθούν στα αρμόδια Υπουργεία (Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας αντίστοιχα).

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

16 Σεπτεμβρίου, 2019